

Vbl 12.11.66

Språkvårdsspalten

1) En frågeställare känner sig osäker, om uttrycket *under hand* är korrekt svenska.

Det är det utan tvivel. Det brukas i betydelsen »icke offentligt», »i tysthet», t. ex. i uttryck som »få veta någonting under hand».

2) Är ordet *sud* »båtkant, re-ling» godtaget i högspråket?

Det kan inte anses helt accepterat, och det förstås troligen inte i alla delar av språkområdet. Det är emellertid inte begränsat enbart till Finland; Strindberg använder ordet i »Hemsöborna», och det påträffas också hos andra rikssvenska författare, i samma betydelse som hos oss. Svenska Akademiens ordlista upptager däremot inte *sud*. — Med *sud* sammanhör ordet *syda* »luta», också brukat i sammanställningen *syda sig* »lägga sig». Det är mindre allmänt än *sud* och brukas mest i dialektalt tål.

3) Någon har undrat, om ordet *backa* kan brukas i betydelsen »vägra».

Det finns faktiskt flera ord *backa*. Allmänt brukat är givetvis *backa* i betydelsen »köra bakåt», t. ex. *backa* en bil. Vidare brukas *backa* i betydelsen »avslå, vägra»: Styrelsen *backade* hans anhållan. Den betydelsen är finländsk, men uttrycket *få back på en anhållan* är känt också i Sverige. På sista tiden har uttrycket *backa upp* »understöda» varit synligt. Det är en ovälkommen nyhet, en försvenskning av engelskans »back up», som just betyder »understöda».

4) Vad innebär ordet *kavaj*?
Det betyder oftast »rock», ibland

»ytterrock». Det förekommer på bjudningskort som beteckning för »vardagskostym», i motsats till exempelvis smoking i synnerhet i Sverige men också hos oss. »Mörk kavaj» kommer då att innebära »mörk kostym».

5) En frågeställare tar upp bruket av *s*-form i uttryck som *Vasas gator* (motsatt: *Vasa stad*).

Detta är en gammal tvistefråga. Huvudregeln är att namn på vokal inte får *s*, om de ingår i stående uttryck, t. ex. före ord som stad, socken, kommun, by. Därför heter det *Vasa stad*, *Jeppo socken*, *Komossa by*, *Kronoby folkhögskola*. I andra uttryck får sådana namn *-s*: *Vasas nyaste stadsdel* (utbytes gärna mot: *den nyaste stadsdelen i Vasa*). Slutar ortnamnet på konsonant bör *-s* tilläggas före ett ord av typen stad, kommun osv: *Korsholms socken*, *Lappfjärds kommun*. Vill man följa regeln till punkt och pricka, bör det också heta: *Replots socken*, *Pörtoms kommun*. Lokalt språkbruk har i sådana fall dock ofta formen utan *s*.

6) Ett spørsmål gäller ordet *nummer* — skall man säga och skriva en nummer eller ett nummer?

En nummer hette det förr allmänt. Numera förekommer detta bruk bara i Finland, i rikssvenskt språkbruk heter det i våra dagar alltid ett nummer. (Enligt min erfarenhet säger man hos oss också normalt ett nummer om en tidning: i senaste numret av Vbl).

CARL-ERIC THORS.